

Motion till riksdagen 2005/06:Fi7

av Cecilia Widegren (m)
med anledning av redog. 2005/06:RRS14

Riksrevisionens styrelses redogörelse angående marklösen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheterna förtydligar om en enskild har rätt att få ersättning för ombudskostnader även i andra fall än när ett marklösenärende handläggs enligt expropriationslagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att initiera en översyn av de nuvarande värderingsmetoderna, främst 1950 års skogsnorm.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa förutsättningar för en systematisk uppföljning av marklösen t.ex. genom en ökad åiterrapportering från berörda myndigheter eller genom särskilda utvärderingsuppdrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge Skatteverket i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utreda hur olika typer av ersättningar bör deklarerars samt vidta de åtgärder som behövs för att fastighetsägare skall få relevant och tillräcklig information om skattekonsekvenser vid marklösen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att myndigheter ser över och stärker sin interna process i frågor som rör marklösen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphöra med reservatsbildningar som drabbar främst små, enskilt ägda fastigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reservatsbildningar skall ersättas till marknadsvärde.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa nya naturreservat där pengar till skötsel saknas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Under senare år har (s)-regeringen tillsammans med sina stödpartier, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, ökat takten i att bilda nya naturreservat runt om i Sverige. Det bidrar till att sätta ökat fokus på hur frågor kring marklösen hanteras. Ibland sker det statliga övertagandet i ett lovvärt syfte – att t.ex. säkra den biologiska mångfalden – men tyvärr drabbas alltför ofta enskilda markägare och markens biologiska mångfald tas inte till vara lika bra av staten som av enskilda ägare som levt på och med marken under många generationer.

I processerna kan markägare känna att de står ensamma mot staten. Riksrevisionen har i sin granskningsrapport – Marklösen – Finns förutsättningar för rätt ersättning? – påpekat det ojämlika förhållande som råder mellan markägare och staten i frågor om marklösen, oavsett om det är för naturreservat eller för samhällsgemensam infrastruktur som förfoganderätten begränsas. Myndigheterna måste bli tydligare om när enskilda har rätt till ersättning för ombudskostnader även i andra fall än när ett marklösenärende handläggs enligt expropriationslagen.

När det gäller t.ex. naturreservat förlorar markägaren rätten att bruka sin egen mark som, i många fall, har hört till familjen i generationer. Frågan är om inte markägarna med sin historiska kunskap om marken är bättre än staten på att behålla och utveckla den biologiska mångfalden, när vi talar om reservatsbildning. Som om förlusten inte är nog sker det ofta till en ersättning under marknadsvärdet i en process som ibland kan vara svår att förstå. Fortsätter staten på det här viset blir snart den familjeägda marken små reservat på landsbygden.

Mycket tillsyn och skötsel inom jord- och skogsbruket tas om hand av dem som äger och har sin utkomst från jorden. Det är deras och tidigare generationers arbete som gjort marken rik med värdefull biologisk mångfald. Vem skall ta över det ansvar och den omtanke som en enskild ägare har för sin mark? Det finns få människor som förstår och tar hand om miljön på ett bättre sätt än de som äger en liten jordplätt. De vet att markens välmående är beroende av kunskap, förståelse och omtanke om miljön. Därför borde man sträva efter fler frivilliga skötselavtal mellan markägare och staten.

Regeringen bör begränsa reservatsbildning som drabbar mindre, familjeägda fastigheter. Staten är en stor markägare och det finns stora börsnoterade bolag med betydande ägor. Inom dessa bör det gå att finna intressanta områden med artrikedom och biologisk mångfald som är värda att bevara. Om nu ändå mark skall förstatligas, på grund av särskilt unikt naturvärde som inte står att finna någon annanstans i hela Sverige, skall den ersättas enligt marknadsvärde. För att komma till rätta med en del av värderingsproblemen bör man se över värderingsmetoderna, främst 1950 års skogsnorm. Det är även olyckligt att olika myndigheter erbjuder olika ersättning för likvärdig mark.

Marken som staten exproprierar måste skötas för att behålla sitt biologiska värde. Staten säger att den skall ta över skötsel av marken så att den inte växer igen och kväver den mångfald man söker att bevara. Tyvärr lever staten

Fel! Okänt namn på

inte alltid upp till skötselkraven lika bra som enskilda ägare. Statens bristande skötsel gör att miljön förlorar den mångfald man vill bevara. I dag saknas det i många fall skötselplaner och resurser för skötseln av nya reservat. Regeringen bör därför upphöra med fortsatt reservatsbildning så länge resurser för att sköta dagens reservat saknas eller missköts.

Processen när staten tar över mark måste förbättras och få tydligare uppföljning för att få en bättre bild av utgifterna för marklösen samt hur mycket som sker genom frivilliga överenskommelser. Med tanke på att stor avsättning sker för att skapa reservat bör man också fundera på en återrapportering kring dessa – särskilt när det talas om brist på skötselplaner. En uppföljning skulle även kunna bidra till möjligheter att jämföra myndigheternas arbete så att man får en mera likvärdig behandling av marklösen av de olika myndigheterna.

Internt på myndighetsplanet finns det mycket som behöver förbättras och jag ser därför att riksdagen antar förslagen om att bl.a. se över de interna rutinerna på myndigheterna, att de tar fram tydliga styrdokument och att det ges en tydligare information till fastighetsägare som lyfts fram av Riksrevisionen efter deras granskning.

Stockholm den 20 januari 2006

Cecilia Widegren (m)